

Grenser som skaper trygge rom

Gaute Brækken
Rådgiver for trosopplæring

kirkeligressurssenter.no

Forebygge
Fange opp
Fikse
Følge opp

Krenkelser skjer

i vanlige relasjoner

mellom vanlige mennesker

i vanlige omgivelser

Krenkelser angår alle

Krenkelser skjer – omfang

*33% av norske kvinner og
11% av norske menn har
opplevd noen form for
seksuelt overgrep
i løpet av livet*

(NKVTS 2014)

Krenkelser skjer - omfang

*Har opplevd minst én form for
seksuell kontakt før fylte 13 år,
med en som var minst 5 år eldre:*

- *10% av norske kvinner*
- *3,5% av norske menn*

Tall om seksuelle krenkelser

- Størstedelen (85 %) av krenkelsene er begått av en som barnet/ungdommen kjenner.
- Overgrep kan vare fra ett overgrep til gjentatte overgrep over mange år.
- Gjennomsnittlig varer en overgrepsrelasjon i 5 år.
- Både menn og kvinner gjør overgrep.
- Overgrep gjort av kvinner er vanskelige å avdekke.

FOREBYGGE

Forebygge

- Voksne ledere:
Du har ansvar. Ta ansvar.
- Unge ledere:
Du er i en maktposisjon, ikke på likt nivå.
- Barn og unge:
Du bestemmer selv over kroppen din!
Si i fra hvis du reagerer på noe.

Makt og roller

- Krenkelser er misbruk av makt og posisjon
- Positivt at ledere har makt
- Reflektere over egen makt, posisjon og maktbruk

Hvordan skape trygge rom

- Kunnskap

- Sårbarhet og risiko
- Se og forstå
- Gjøre noe med det du ser og forstår

- Verktøy

- Sårbarhetsanalyse
- Opplæring
- Regler og rutiner
- Oppfølging av frivillige

Samværsregler

- Ikke si stygge ting, gjøre narr av eller baksnakke noen.
- Ikke klå eller slå.
- Si i fra på en ordentlig måte om du opplever noe som ikke er greit, eller ser at noen bryter reglene.
- Hos oss er det rusfritt.
- La andres ting være i fred.
- Vis respekt. Vis hensyn.

Regler for ledere

Eksempler:

- Ikke lukket dør når en snakker med barn og ungdom, gi andre innsyn
- En speiderleder skal ikke søke intim kontakt med, flørte med eller bli kjæreste med speidere
- Bevisst bruk av Facebook og sosiale medier
- Konsekvenser ved regelbrudd

Oppfølging av ledere

- Oppstartsamtale
 - Tematisere relasjonsproblematikk
 - Fokus på egnethet
- Ledererklæring
- Politiattest, et virkemiddel
- Spørre om referanser
- Veiledning, oppfølgingssamtale

Bygge en god kultur

- Hvilke leker har vi?
- Hvordan snakker vi sammen?
- Hvilke forbilder er lederne?
- Reagere på ugrei oppførsel og språkbruk
- Nulltoleranse for krenkelser
- Skape gode holdninger

Gjennomsiktige rom er trygge rom!

(Gi innsyn når det er god grunn til det)

Forebygging nytter!

- NOVA 2016 sier at færre barn og ungdommer blir utsatt for seksuelle overgrep på fritidsarenaene nå enn før
- Overgrep mot barn og ungdommer blir oppdaget – og de får hjelp til å leve gode liv!

FANGE OPP

**HVIS DU SYNES DET ER VANSKELIG
Å HOLDE DET INNE I 30 SEKUNDER**

Den utsatte sier:

*«Det verste er ikke overgrepet,
det vonde som skjedde med kroppen
min, men alt det rundt som manglet»*

INGEN

så, engasjerte seg og mente noe om det
gale som skjedde.

A photograph of three young people standing outdoors at night. On the left, a young woman with long blonde hair, wearing a dark jacket and a patterned scarf, looks towards the center. In the middle, a young woman with blonde hair, wearing a dark jacket and a dark scarf, looks down. On the right, a young man with glasses and a dark jacket looks towards the center. The background is dark with some blurred lights. Overlaid on the image is the text "Trygge voksne i møte med sårbare barn og ungdommer" in a white, handwritten-style font.

Trygge voksne i møte med
sårbare barn og ungdommer

Sårbare og utsatte barn og unge

Mekanismene har mange fellestrekk:

- Fysisk vold
- Psykisk terror
- Mobbing
- Omsorgssvikt
- Rus
- Medfødte tilstander
- Psykiske problemer

Det som utad kan se likt ut, kan ha svært ulike årsaker hos den enkelte. Hva er normale reaksjoner?

A young man with curly blonde hair is sitting on a light-colored couch, smiling at the camera. He is wearing a light blue button-down shirt. A laptop is open on his lap, and his right hand is resting on the keyboard. The background is a soft-focus indoor setting.

FLINK

SINT

TRIST

BRYSOM

Symptomer/ tegn på overgrep

- Ulikt utfra alder på barnet
- Ingen oppskrift! Magefølelse
 - Bekymringsfull seksualisert atferd
 - Angst og uro
 - Søvnproblemer
 - Mareritt, panikkanfall
 - Smerter i mage og/ eller hodet
 - Mistrivsel
 - Uforutsigbarhet, sterke svingninger
 - Relasjonsutfordringer

Fange opp

- Avsløre pågående misbruk, incest
- «Du ser det ikke før du tror det»
- Grenseløse relasjoner, grooming
- Forhindre at misbruket fortsetter
- Det krever mot å spørre og handle
- Spør om noe er galt og si at du tåler å høre – spør igjen!
- Overgrep over internett – barna forstår ikke hva de har opplevd, redd for å få kjeft

Hvis du mistenker at et barn er utsatt

- Forhold deg rolig
- Tro på barnet
- Vis interesse
- Vis at du bryr deg
- Ikke stå alene! Drøft din bekymring med andre ledere
- Innhente råd (barnevern og politi)
- Handle

Hva skal man ikke gjøre?

- Ikke press barnet
- Ikke konfronter anklaget over griper
- Ikke overreager
- Ikke gi barnet opplevelsen av at det er skyld i det som skjer
- Ikke overøse barnet med spørsmål
- Kort sagt: Vær en trygg voksenperson!

Hemmeligheter

- Det finnes gode og vonde hemmeligheter
- Vonde hemmeligheter skal man fortelle til noen
- Ikke bær på det vanskelige alene

Hvordan snakke om det vanskelige

- Bygge tillit over tid
- Speile, snakke om egne observasjoner, ikke fortelle den andre hvordan han eller hun har det
- At det benektes at noe er galt, trenger ikke å bety at alt er greit, spør gjerne en gang til!
- Det kan være viktig at noen spør, selv om en ikke er klar til å fortelle
- Den som spør må tåle avvisningen

Sett grenser

- Ikke love å ikke fortelle det til noen
- Ikke ta ansvaret alene
- Kjenn egne begrensninger
- Send dem videre til profesjonelle
- Gi det litt tid

Avvergingsplikt (opplysningsplikt til politi)

Straffelovens § 196. *Plikt til å avverge et straffbart forhold*

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli begått.

FIKSE

Tips.kripos.no

- Du kan tipse politiet om kriminelle hendelser eller bidra med opplysninger som kan forhindre en kriminell handling.
- Du velger selv om du oppgir hvem du er, men politiet ønsker å ha muligheten til å kontakte deg.

Arrangementer

Speiderprogram

Materiell

Om oss

Bli med

Futura

Søk

Beredskap og sikkerhet

KFUK-KFUM-speiderne er opptatt av beredskap på turer, leirer og i speiderarbeidet forøvrig. Vi har beredskapsplaner, retningslinjer og materiell som sier hvordan vi jobber med forebygging, og hvordan man skal handle dersom en situasjon oppstår.

Generalsekretær har en ressursgruppe mot grenseoverskridende adferd og overgrep, og et nettverk av fag- og ressurspersoner på sikkerhet og speiding som bidrar i håndtering av saker og utvikling av retningslinjer og materiell.

[Retningslinjer ved grenseoverskridende adferd og overgrep](#) og [Beredskapsplan for fysisk sikkerhet](#) er sendt til alle grupper og kretser, og alle ledere oppfordres til å diskutere og gjøre seg kjent med innholdet i disse.

Alle ledere i Norges KFUK-KFUM-speidere må kjenne til innholdet i "[Trygg og sikker speiding](#)". I dette ressursheftet har vi samlet det aller viktigste vi ledere bør kjenne til før vi planlegger en tur med speiderne. Ressursheftet er sist oppdatert i 2016 i henhold til reviderte beredskapsplaner.

[Heftet kan lastes ned her, eller ved å klikke på bildet til venstre.](#)

Materiell

[Økonomi og administrasjon](#)

[Beredskap og sikkerhet](#)

- [Politiattest](#)
- [Retningslinjer ved anmeldelse](#)
- [Sikkerhet i speiderarbeidet](#)

[Lederressurser](#)

[Rekruttering](#)

[Medlemsblader](#)

[Grafisk profil](#)

Retningslinjer ved grenseoverskridende adferd og overgrep

Hva gjør Norges KFUK-KFUM-speidere ved mistanker eller anklager om grenseoverskridende adferd, seksuelle, fysiske og psykiske overgrep?

MÅL:

- Norges KFUK-KFUM-speidere skal være trygge fellesskap for alle speidere og ledere. Alle voksne over 18 år har ansvar for å følge opp situasjoner som de blir kjent med. Dette gjelder også der den mistenkte ikke er medlem av organisasjonen.

Håndtering ved mistanke

- Bruke retningslinjene
- Ved akutt situasjon
- Fordele ansvar og roller
- Hvem snakker med hvem
- Hvor kan man få råd? Ikke stå alene
- Vurdere om det er en sak eller ikke
- Anmeldelse?
- Media

Ivareta den utsatte

- Tro på det som blir fortalt. Forstå den utsattes situasjon og reaksjoner. Normalisere. Redusere skamfølelse.
- Støtte – Hva trenger den utsatte?
- Informere foresatte?

Forholdet til den anklagete

- Frita fra arbeidsoppgaver og verv
- Vurdere videre tillit på selvstendig grunnlag, uavhengig av rettsvesenets vurderinger
- Kan den anklagete fortsatt være medlem?
- Hva når den anklagete er mindreårig?

Relasjonen utsatt og overgriper

- Jo tettere relasjon, og jo mer tillit mellom utsatt og overgriper, desto mer vanskelig for den utsatte
- Grooming
- Lojalitet

- Skaden på den utsatte ses i forhold til varighet og hyppighet på overgrepene, og alder da det startet

FØLGE OPP

Ivareta

- Hvordan forholder du deg til informasjon om at en speider har vært utsatt for overgrep?
- Statistisk sett har minst en av speiderne dine denne erfaringen
- Ikke tvinge noen til å delta på aktiviteter, gi rom for å ivareta egne grenser
- Ofte er det beste vi kan gjøre for dem å gi dem et fristed der de får være «normale»

Ungdom og grenser

Ungdom krenker ungdom

- Grensene for utprøving endres
- Sexpress blir normalt – ikke bare mellom kjærester
- Krenkende atferd tas med inn i speiderarbeidet
- Speidere krenker andre speidere, også gutt-gutt og jente-jente
- Mobiltelefon gir mulighet for nye typer krenkelser

Dilemma

Per er med i ditt roverlag, han er 17 år.
Per er kjæreste med Kari, som også er 17.
En kveld på speiderleir viser han deg et utfordrende bilde han har tatt av Kari. Han skryter av at han viste det til noen av speiderne før på dagen, de syntes det var tøft.

Hva gjør du?

Barneporno

- Straff for å lage og spre seksualiserte bilder av noen som er under 18 år
- Dersom du tar eller deler et nakenbilde av noen som er under 18 år (inkludert deg selv!) – kan du bli straffet
- Gjelder også når du selv er under 18 år!

Sosiale medier

- Bevisst bruk av Facebook og sosiale medier, vær et godt forbilde
- Ikke ta bilder av og legge ut bilder av noen uten at de har sagt ja til det
- Hvilken kontakt kan ledere ha med speidere på sosiale medier?

Hva trenger barn og ungdom

Klare grenser og regler

Trygge voksne

Ivareta sårbare ungdommer

Gi hjelp til å sette grenser

- Du bestemmer selv over kroppen din

Snakk om det!

- Hvis du trenger å snakke med noen: Gjør det!
- Hvis du er bekymret for noen – snakk med en fagperson om det!
- Kjenn dine egne begrensninger
- Bidra til åpenhet om seksuelle krenkelser

Takk for nå

Takk for at jeg fikk komme

Ta godt vare på deg selv

Ta godt vare på hverandre